

- визначити у висловлюванні конкретних адресатів, до яких звертається мовець, або ж установити їх з дискурсу загалом;
- виділити лексичні маркери, що містять семантику виправдовування, заперечення, підтримки, схвалення збройної агресії Російської Федерації проти України й тимчасової окупації частини території України;
- виокремити лінгвістичні ознаки пропаганди виправдовування, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України й тимчасової окупації частини території України, засобами лексико-понятійного тлумачення складників досліджуваного мовленнєвого об'єкту з'ясувати різновид пропаганди (у разі її наявності);
- установити характер інформації, зважаючи на критерій публічності. Ознака публічності передбачає відкритість, загальнодоступність, гласність мови, актуальність — спрямованість мовлення на актуальні питання

життя, відповідність суспільно-політичним проблемам сьогодення.

Отже, на сучасному етапі розбудови лінгвістичної семантико-текстуальної експертизи мовлення існує нагальна потреба розроблення чіткого алгоритму семантико-текстуального дослідження мовленнєвих об'єктів щодо встановлення в їхній структурі лінгвістичних ознак виправдовування, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України й тимчасової окупації частини території України. Перспективи подальших наукових розробок убачаємо в поглибленні вивчення зазначеного предмету дослідження з метою вироблення чіткого алгоритму лінгвістичного семантико-текстуального дослідження мовлення.

Перелік джерел посилання

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 09.03.2023).

Використання інформаційних технологій в підготовці судових експертів

Валерій Кожевніков,

Черкаський НДЕКЦ МВС України, м. Черкаси, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2338-7733>, e-mail: v_v_kog@ukr.net

Висвітлено можливості використання інформаційних технологій для підготовки та підвищення кваліфікації судових експертів. Запропоновано види та форми дистанційного навчання, зазначено недоліки централізованої та самостійної підготовки судових експертів. Визначено переваги навчання з використанням інформаційних технологій для підготовки судових експертів.

Ключові слова: судовий експерт; експертна спеціальність; підготовка експертів; вебінар.

The use of information technologies while forensic expert training

Valerii Kozhevnikov

The paper presents possibilities of using information technologies for training and raising qualifications of forensic experts. Types and some forms of distance learning are suggested. Shortcomings of centralized and independent training of forensic experts are indicated. Based on the results of the presented content, the advantages of training that entails the use of information technologies for forensic expert training have been determined.

Keywords: forensic expert; expert specialty; forensic expert training; webinar.

Сучасні умови розвитку українського суспільства та суспільно-політичних процесів вимагають вирішення багатьох складних теоретичних і практичних проблем. Зміни, пов'язані з підвищенням ефективності боротьби зі злочинністю, є наслідком підвищення якості підготовки судових експертів, упровадження новітніх методів роботи та навчання. Прискорений розвиток цифрових технологій стимулює створення

та впровадження інноваційних форм навчання, здатних встигати за змінами [1].

Реформування діяльності правоохоронних органів щодо судово-експертного забезпечення розкриття та розслідування злочинів потребує зміни ставлення фахівців до своєї службової діяльності. Зрозуміло, що виконання цього завдання неможливе без якісної підготовки фахівців високого рівня. Якість та ефективність

експертної діяльності безпосередньо пов'язані з рівнем її теоретичного осмислення, ступенем розроблення методологічних, правових, організаційних засад її провадження, забезпеченням досягненнями науково-технічного прогресу, а також підвищенням якості добору, підготовки та перепідготовки експертів [2].

Враховуючи широке використання спеціальних знань під час проведення судових експертиз, кваліфікація та досвід судового експерта можуть вплинути на правильність та об'єктивність певного рішення.

Питання підготовки судових експертів державних спеціалізованих установ визначають міністерства та центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких вони належать. Підготовку здійснюють у цих самих установах, а фахівців, які не є працівниками державних спеціалізованих установ (приватні експерти) — в установах Мін'юсту України, оскільки саме на них покладено завдання з контролю за організацією діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ [3], тобто кожне відомство готує своїх експертів самостійно.

Підготовку (стажування) працівників НДУСЕ Мін'юсту та фахівців, які не є працівниками державних спеціалізованих установ та мають намір отримати і / або підтвердити кваліфікацію судового експерта, здійснюють у 2 етапи:

- за програмою підготовки з теоретичних, організаційних і процесуальних питань судової експертизи;
- за програмою підготовки з певної експертної спеціальності [4].

Підготовку працівників Експертної служби МВС, які претендують на присвоєння кваліфікації судового експерта, здійснюють за програмами підготовки відповідної експертної спеціальності [5].

Такі програми передбачають навчання за напрямами загальної (містить модулі юридично-психологічної підготовки; судової фотографії та відеозапису у судово-експертній діяльності) та спеціальної підготовки (містить один чи два модулі основ досліджень за певним видом експертної спеціальності).

Під час підготовки працівники, які претендують на отримання кваліфікації судового експерта, можуть зіткнутися з проблемами, які певною мірою впливають на якість отримання знань. Наприклад, навчальний матеріал, який у програмах

підготовки за певними експертними спеціальностями в НДУСЕ Мін'юсту слід викладати у формі лекційних або практичних занять, здебільшого опрацьовується під час практичного стажування атестованого експерта, без відвідування лекцій та участі у практичних заняттях у загальному розумінні цих понять [6].

Структура курсу занять у кожному з модулів навчання у програмах підготовки за певними експертними спеціальностями в підрозділах Експертної служби МВС передбачає роботу із керівником підготовки (65—80 % навчальних год) та самостійну роботу (20—35 % навчальних год), що здебільшого зводиться до самостійного навчання за усім курсом підготовки.

Саме цим можна пояснити, що керівники підготовки працівників, які претендують на отримання кваліфікації судового експерта, зазвичай мають значну кількість посадових обов'язків судово-експертного (пов'язаних із проведенням експертних досліджень, контролюванням якості експертних проваджень, виконаних підлеглими експертами; участю у судових засіданнях із питань виконання експертиз тощо) та організаційного характеру (участь у нарадах лабораторій (відділів), ведення документації, участь в наукових заходах тощо). Окрім цього, переважна більшість експертів-керівників стажування не мають достатнього досвіду викладацької діяльності для підготовки лекційного курсу та забезпечення ефективного навчання [3].

З іншого боку, централізоване навчання чи підвищення кваліфікації вимагає від працівника часових, просторових і матеріальних ресурсів, а також подолання різних перепон, які можуть завадити повноцінній участі працівника в проведенні навчання (сімейно-побутового, медичного характеру тощо). Особливо гостро це відчувалося останнім часом унаслідок введення карантинних заходів через масові захворювання на COVID-19, а зараз — через збройну агресію російських військ на території України.

Одним із шляхів вирішення проблемних питань підвищення ефективності та якості процесу підготовки працівників, які претендують на отримання кваліфікації судового експерта, є зміна формату проведення занять, впровадження сучасних інформаційних технологій, різних форм електронного (*e-learning*), змішаного (*blended learning*) та дистанційного навчання [7].

Це дасть змогу слухачам навчатися на відстані, без відриву від роботи та навіть із-за

кордону. Таке навчання передбачає комфортну та зручну для кожного слухача обстановку, орієнтує не лише на постійну самоосвіту та роботу з опанування знань, а й постійний контакт із викладачами та іншими слухачами.

Під час дистанційного навчання можна використовувати дистанційні курси — інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами [8].

Одним із провідних інструментів поширення, зберігання та розповсюдження інформації під час навчального процесу є сервіс, розроблений компанією Google 2015 р. на базі *Google Apps* для освіти, — *Google Classroom*. Він дає змогу індивідуалізувати навчальний процес, спрощуючи роботу і водночас збільшуючи кількість індивідуально-групових методів і форм навчання. Також використання *Classroom* сприяє підвищенню мотивації до навчання, дає можливість економити час підготовки до навчання; а наочність та інтерактивність інформації за такої організації сприяє кращому засвоєнню інформації [9].

Іншим форматом проведення дистанційних занять є використання вебінарів — форм проведення інтерактивних навчальних занять зі слухачами через інтернет на основі сучасних технологій зв'язку, пов'язаних із передаванням аудіо- та відеоінформації. На сьогодні є відомими та успішно зарекомендували різні типи (форми) проведення занять за такою технологією — від семінар-консультацій до вебконференцій [10].

Професійна підготовка судових експертів як у кримінально-процесуальному, так і в цивільному судочинстві відіграє важливу роль, оскільки впливає на правильність та об'єктивність судового рішення. Однак, вона залежить від організації навчального процесу та впровадження в структури програм підготовки інноваційних форм проведення занять, які раціоналізують та удосконалюють цей процес. Це урізноманітнює процес навчання, стимулює активну самостійну роботи слухачів, підвищує їхній інтелектуальний розвиток, розширює можливості проведення консультативних занять, забезпечує розроблення інформаційної бази з урахуванням вимог сучасного суспільства та забезпечує ефективне використання бюджетних коштів.

Перелік джерел посилання

1. Бабаєв В. М., Стадник Г. В., Момот Т. В. Цифрова трансформація в сфері вищої освіти в умовах глобалізації. *Комунальне господарство*. 2019. Вип. 148. Т. 2. С. 2—9.

2. Кофанов А. В. Деякі аспекти проблематики підготовки судових експертів, їх взаємодії з керівництвом та оцінки проведених ними досліджень. *Криміналістичний вісник*. 2013. № 2 (20). С. 107—115.
3. Кисіль Н. В., Гуцул В. О., Ярошовець В. М. Підготовка судових експертів в установах Міністерства юстиції України: проблемні аспекти та можливі зміни в законодавстві. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2021. № 6 (18). С. 67—78.
4. Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів : наказ Мін'юсту України від 03.03.2015 р. № 301/5 (зі змін. та допов.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15> (дата звернення: 02.02.2023).
5. Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС : наказ МВС України від 21.09.2020 р. № 675 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text> (дата звернення: 02.02.2023).
6. Аксьонов В. В., Кожевніков В. В. Електронне навчання в криміналістиці: суть, підходи та модель реалізації. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5 (303). С. 253—257.
7. Завгородня О. С. Перспективи електронного навчання персоналу в Україні. *Ефективна економіка*. 2015. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4242> (дата звернення: 02.02.2023).
8. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? / [vsemisto.info](http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazhuje). URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazhuje> (дата звернення: 02.02.2023).
9. Гриценко В., Юстик І. Використання сервісу Google Classroom для управління освітніми процесами / Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/%20seksiia-4/3930-vykorystannya-servisu-google-classroom-dlya-upravlinnya%20-osvitnimy-protsesamy> (дата звернення: 02.02.2023).
10. Трегубенко Г. П. Використання інноваційних технологій у підвищенні рівня професійної компетентності державних службовців. *Eurasian Academic Research Journal*. 2017. № 12 (18). С. 183—188.